



Briselē, 2020. gada 23. jūnijā
REV3 – aizstāj 2019. gada 22. novembra
paziņojumu (REV2)

PAZIŅOJUMS IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

APVIENOTĀS KARALISTES IZSTĀŠANĀS UN ES NOTEIKUMI AUTORTIESĪBU UN BLAKUSTIESĪBU JOMĀ

No 2020. gada 1. februāra Apvienotā Karaliste ir izstājusies no Eiropas Savienības un kļuvusi par trešu valsti¹. Izstāšanās līgumā² ir noteikts pārejas periods, kas beigsies 2020. gada 31. decembrī³. Līdz minētajam datumam Apvienotajai Karalistei⁴ un tās teritorijā pilnībā ir piemērojami ES tiesību akti.

Pārejas periodā Eiropas Savienība un Apvienotā Karaliste risinās sarunas par nolīgumu par jaunu partnerību, galvenokārt paredzot brīvās tirdzniecības zonu. Tomēr nav skaidri zināms, vai pārejas perioda beigās šāds nolīgums būs noslēgts un stāsies spēkā. Katrā ziņā nolīgums radītu attiecības, kas tirgus piekļuves nosacījumu ziņā krietni atšķirtos no Apvienotās Karalistes dalības iekšējā tirgū⁵, ES muitas savienībā un PVN un akcīzes nodokļa zonā.

Turklāt pēc pārejas perioda ES tiesību aktu īstenošanā un piemērošanā ES dalībvalstīs Apvienotā Karaliste būs treša valsts.

Tādēļ visām ieinteresētajām personām, it īpaši ekonomikas dalībniekiem, tiek atgādināts, kāda pēc pārejas perioda būs juridiskā situācija (sk. tālāk A daļu). Šajā paziņojumā arī izskaidroti daži attiecīgie izstāšanās līguma noteikumi par atdalīšanos (B daļa tālāk).

Ieteikums ieinteresētajām personām

¹ Treša valsts ir valsts, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts.

² Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV L 29, 31.1.2020., 7. lpp.) (turpmāk “izstāšanās līgums”).

³ Pirms 2020. gada 1. jūlija pārejas periodu var vienu reizi pagarināt par laiku, kas nepārsniedz 1 vai 2 gadus (izstāšanās līguma 132. panta 1. punkts). Apvienotās Karalistes valdība līdz šim izslēgusi iespēju pieprasīt pagarinājumu.

⁴ Ar dažiem izņēmumiem, kas paredzēti izstāšanās līguma 127. pantā, bet šā paziņojuma kontekstā nav būtiski.

⁵ Proti, brīvās tirdzniecības nolīgumā netiek ietverti tādi iekšējā tirgus principi (preču un pakalpojumu jomā) kā savstarpēja atzīšana, izcelsmes valsts princips un saskaņošana. Brīvās tirdzniecības nolīgums arī neatceļ muitas formalitātes un kontroli (arī attiecībā uz preču un izejvielu izcelsmi) un importa un eksporta aizliegumus un ierobežojumus.

Ieinteresētās personas tiek īpaši mudinātas šā paziņojuma sakarā novērtēt pārejas perioda izbeigšanās sekas.

Ievēribai!

Šis paziņojums neattiecas:

- uz ES noteikumiem par citām intelektuālā īpašuma tiesībām,
- uz ES noteikumiem par intelektuālā īpašuma tiesību izsmelšanu,
- uz ES noteikumiem par muitas darbu intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanā,
- uz ES noteikumiem par audiovizuālajiem un mediju pakalpojumiem,
- uz ES noteikumiem par ģeogrāfisko bloķēšanu,
- uz ES noteikumiem par elektronisko tirdzniecību un tīkla neitralitāti.

Šajās jomās tiek gatavoti vai jau ir publicēti citi paziņojumi⁶.

A. JURIDISKĀ SITUĀCIJA PĒC PĀREJAS PERIODA

Pēc pārejas perioda Apvienotajai Karalistei vairs nebūs piemērojami ES noteikumi autortiesību un blakustiesību jomā. Tam būs galvenokārt tālāk aprakstītās sekas.

1. VISPĀRĪGAS SEKAS. GALVENO DAUDZPUSĒJO STARPTAUTISKO AUTORTIESĪBU NOLĪGUMU PIEMĒROŠANA ES UN APVIENOTĀS KARALISTES ATTIECĪBĀM AUTORTIESĪBU UN BLAKUSTIESĪBU JOMĀ

Apvienotā Karaliste un Eiropas Savienība ir daudzu galveno daudzpusējo starptautisko autortiesību nolīgumu līgumslēdzējas puses; te minami Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) līgums par autortiesībām (*WCT*), *WIPO* līgums par izpildījumu un fonogrammām (*WPPT*)⁷ un Līgums par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem (*TRIPS* nolīgums)^{8,9}.

Saskaņā ar pienākumiem, ko uzliek šie daudzpusējie starptautiskie nolīgumi, un, galvenais, principiem “valsts režīms” un “lielākās labvēlības režīms” valstspiederīgajiem un juridiskām personām, kuras atbilst kritērijiem, pēc kuriem

⁶ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/preparing-end-transition-period_en

⁷ <http://www.wipo.int/treaties/en/>

⁸ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

⁹ Atšķirībā no Eiropas Savienības Apvienotā Karaliste ir pievienojusies arī Bernes Konvencijai par literatūras un mākslas darbu aizsardzību. Tomēr saskaņā ar *WCT* 1. panta 4. punktu Eiropas Savienībai pienākas piemērot Bernes konvencijas 1.–21. pantu un papildinājumu.

nosaka tiesības uz aizsardzību *TRIPS* nolīguma piemērošanas jomā, pēc pārejas perioda šie daudzpusējie starptautiskie nolīgumi tiks piemēroti ES un Apvienotās Karalistes attiecībām autortiesību un blakustiesību jomā šādos jautājumos:

- autortiesību un blakustiesību aizsardzība (piem., ekskluzīvās tiesības reproducēt, izplatīt, iznomāt, izziņot un publiskot, kas ir autoriem un attiecīgā gadījumā arī blakustiesību īpašniekiem, kā fonogrammu veidotājiem, izpildītājiem un raidorganizācijām);
- autortiesību un atsevišķu blakustiesību aizsardzības termiņš;
- pienākumi saistībā ar tehnoloģiskiem aizsardzības pasākumiem un informāciju par tiesību pārvaldību;
- datubāzes, izņemot tālāk norādītos gadījumus;
- datorprogrammas;
- pusvadītāju topogrāfijas;
- autortiesību piemērošana (jo autortiesības pieder pie intelektuālā īpašuma tiesībām, uz ko attiecas *TRIPS* nolīguma trešā daļa), ieskaitot plašākus pasākumus.

Jāievēro, ka minētie daudzpusējie starptautiskie nolīgumi nenodrošina tāda paša veida vai līmeņa aizsardzību attiecībā uz atsevišķām tiesībām un attiecīgā gadījumā šo tiesību izņēmumiem vai ierobežojumiem – tādu, kā pašreizējās ES autortiesības un blakustiesības. Turklāt ES autortiesību un blakustiesību normas paredz zināmas speciālo tiesību formas vai īpašus pārrobežu pasākumus par labu tiesību īpašniekiem vai izmantotājiem iekšējā tirgū un/vai tiesību pārvaldību, kam minētajos starptautiskajos nolīgumos nav nekā līdzvērtīga.

2. SPECIFISKAS SEKAS AUTORTIESĪBU UN BLAKUSTIESĪBU JOMĀ

Autortiesību un blakustiesību jomā pārejas perioda izbeigšanās radīs arī tālāk aprakstītās sekas.

2.1. Raidorganizācijas

Direktīva 93/83/EEK par dažu noteikumu saskaņošanu attiecībā uz autortiesībām un blakustiesībām, kas piemērojamas satelītu apraidei un kabeļu retranslācijai,¹⁰ cita starpā nosaka, ka raidīšana auditorijai caur satelītu notiek tikai dalībvalstī, kurā apraides signāli tiek ievadīti, un tas nozīmē, ka licencēšanas vajadzībām autortiesību normas tiek piesaistītas vietai. Tātad, ja raidorganizācijas vēlas raidīt kādu darbu vai citādu materiālu, ir pietiekami, ja tās iegūst tiesības tajā dalībvalstī, kur tiek ievadīts signāls.

¹⁰ Padomes Direktīva 93/83/EEK (1993. gada 27. septembris) par dažu noteikumu saskaņošanu attiecībā uz autortiesībām un blakustiesībām, kas piemērojamas satelītu apraidei un kabeļu retranslācijai (OV L 248, 6.10.1993., 15. lpp.).

Pēc pārejas perioda, sniedzot pārrobežu satelītapraides pakalpojumus klientiem ES, raidorganizācijas Apvienotajā Karalistē vairs nevarēs izmantot šo direktīvas paredzēto mehānismu un tām nāksies iegūt tiesības visās signāla sasniegtajās dalībvalstīs. Līdzīgā kārtā arī raidorganizācijas Eiropas Savienībā, sniedzot pārrobežu satelītapraides pakalpojumus klientiem Apvienotajā Karalistē, vairs nevarēs izmantot ES tiesībās paredzēto mehānismu un tām var nākties iegūt tiesības no visiem attiecīgajiem tiesību īpašniekiem, ja tās vēlēšies raidīt Apvienotajā Karalistē.

2.2. Kolektīvā tiesību pārvaldība (muzikālo darbu tiesības tiešsaistē)

Direktīvas 2014/26/ES par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū¹¹ 30. pants nosaka kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pienākumu atsevišķos gadījumos pārstāvēt citu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju daudzteritoriālajā licencēšanā (attiecībā uz tiesībām uz muzikālajiem darbiem tiešsaistē).

Pēc pārejas perioda ES kolektīvā pārvaldījuma organizācijām vairs nebūs pienākuma Apvienotās Karalistes kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pārstāvēt daudzteritoriālā licencēšanā tā, kā paredzēts Direktīvas 2014/26/ES 30. pantā, un otrādi.

2.3. Nenosakāmu autortiesību darbi

Atsevišķas kultūras iestādes Eiropas Savienībā var izmantot priekšrocības, ko dod nenosakāmu autortiesību darbu savstarpējas atzīšanas sistēma, kas noteikta Direktīvā 2012/28/ES par dažiem atļautiem nenosakāmu autortiesību subjektu darbu izmantošanas veidiem¹². Tas nozīmē: tiklīdz darbs ir atzīts par nenosakāmu autortiesību darbu vienā dalībvalstī, to drīkst digitalizēt un darīt pieejamu tiešsaistē visās dalībvalstīs.

Pēc pārejas perioda Direktīvā 2012/28/ES paredzētais savstarpējas atzīšanas mehānisms vairs nebūs piemērojams Apvienotās Karalistes un ES starpā. Līdz ar to Apvienotajā Karalistē atzītie nenosakāmu autortiesību darbi pēc pārejas perioda vairs netiks atzīti Eiropas Savienībā saskaņā ar Direktīvu 2012/28/ES un tas pats notiks ar Eiropas Savienībā atzītajiem nenosakāmu autortiesību darbiem, jo Apvienotajā Karalistē vairs nebūs pieejama Direktīvā 2012/28/ES paredzētā savstarpējās atzīšanas sistēma. Tas nozīmē, ka kultūras iestādēm Eiropas Savienībā vairs nebūs atļauts saskaņā ar direktīvu izmantot nenosakāmu autortiesību darbus no Apvienotās Karalistes, un otrādi – tas īpaši skar pieejamību tiešsaistē.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/26/ES (2014. gada 26. februāris) par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū (OV L 84, 20.3.2014. 72. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/28/ES (2012. gada 25. oktobris) par dažiem atļautiem nenosakāmu autortiesību subjektu darbu izmantošanas veidiem (OV L 299, 27.10.2012., 5. lpp.).

2.4. Piekļuve iespieddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2017/1564 par dažiem atļautiem konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu izmantošanas veidiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ¹³, ir ieviests obligāts izņēmums tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, un tādu pilnvarotu struktūru interesēs, kas darbojas šādu personu labā. Direktīva arī nosaka, ka šādas pilnvarotas struktūras var izmantot izņēmumu, kas piešķirts citā dalībvalstī iedibinātam labuma guvējam vai citai pilnvarotai struktūrai, un ka labuma guvēji un pilnvarotās struktūras var piekļūt kopijām pieejamā formātā no pilnvarotas struktūras jebkurā dalībvalstī.

Pēc pārejas perioda labuma guvējiem un pilnvarotajām struktūrām Apvienotajā Karalistē vairs nebūs iespējas Eiropas Savienībā iegūt kopijas pieejamā formātā no pilnvarotām struktūrām saskaņā ar Direktīvā (ES) 2017/1564 paredzēto sistēmu. Tāpat labuma guvēji un pilnvarotas struktūras Eiropas Savienībā nevarēs iegūt kopijas pieejamā formātā no pilnvarotām struktūrām Apvienotajā Karalistē.

Pieejamā formātā sagatavotu kopiju apmaiņu starp Eiropas Savienību un trešajām valstīm, kuras ratificējušas Marrākešas līgumu¹⁴, reglamentē Regula (ES) 2017/1563¹⁵ par to, kā tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, notiek Savienības un trešo valstu pārrobežu apmaiņa ar konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu kopijām pieejamā formātā. Šajā sakarā ir svarīgi piezīmēt, ka pašlaik Apvienotā Karaliste nav pievienojusies Marrākešas līgumam.

2.5. Tiešsaistes satura pakalpojumu pārnesamība

Regula (ES) 2017/1128 par tiešsaistes satura pakalpojumu pārrobežu pārnesamību iekšējā tirgū¹⁶ nosaka, ka tiešsaistes satura pakalpojuma sniegšanu abonētājam, kas kādu laiku uzturas dalībvalstī, kā arī šāda abonenta

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1564 (2017. gada 13. septembris) par dažiem atļautiem konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu izmantošanas veidiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, un ar kuru groza Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 242, 20.9.2017., 6. lpp.).

¹⁴ Marrākešas līgums, kas atvieglo piekļuvi iespieddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1563 (2017. gada 13. septembris) par to, kā tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, notiek Savienības un trešo valstu pārrobežu apmaiņa ar konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu kopijām pieejamā formātā (OV L 242, 20.9.2017., 1. lpp.).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1128 (2017. gada 14. jūnijs) par tiešsaistes satura pakalpojumu pārrobežu pārnesamību iekšējā tirgū (OV L 168, 30.6.2017., 1. lpp.)

piekļuvi minētajam pakalpojumam un tā izmantošanu uzskata par tādu, kas notiek tikai abonenta dzīvesvietas dalībvalstī.

Pēc pārejas perioda Apvienotajā Karalistē dzīvojošas personas braucienos uz Eiropas Savienību vairs nevarēs gūt labumu no digitālā satura abonementa un Apvienotajā Karalistē iedibinātam tiešsaistes satura pakalpojumam sniedzējam nāksies ievērot attiecīgās(-o) ES dalībvalsts(-u) noteikumus, kurās tas vēlas piedāvāt pakalpojumus saviem abonentiem, ieskaitot visu attiecīgo tiesību nokārtošanu minētajā(-s) dalībvalstī(-s).

2.6. *Sui generis* datubāzu tiesības

Direktīvas 96/9/EK par datubāzu tiesisko aizsardzību¹⁷ 7. pants ar zināmiem nosacījumiem piešķir aizsardzību datubāzu veidotājiem ES dalībvalstīs (“*sui generis* datubāzu tiesības”). Direktīvas 96/9/EK 11. pantā noteikts, ka personas, kas gūst labumu no aizsardzības saskaņā ar *sui generis* tiesībām, var būt tikai datubāzu veidotāji (vai tiesību subjekti), kuri ir kādas ES dalībvalsts piederīgie vai kuru parastā uzturēšanās vieta ir Eiropas Savienības teritorijā, vai uzņēmēj sabiedrības, kuras izveidotas saskaņā ar ES dalībvalsts tiesību aktiem (un kuru juridiskā adrese, administrācija vai galvenā darbības vieta ir Eiropas Savienībā).

Pēc pārejas perioda Apvienotās Karalistes piederīgie (izņemot gadījumus, kad viņu parastā uzturēšanās vieta ir Eiropas Savienībā) un uzņēmēj sabiedrības, kas izveidotas saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību aktiem, vairs nebūs tiesīgi iegūt *sui generis* datubāzu tiesības attiecībā uz datubāzēm Eiropas Savienībā¹⁸. ES dalībvalstu piederīgie un uzņēmēj sabiedrības savukārt vairs nevarēs uz ES tiesību pamata iegūt *sui generis* datubāzu tiesības attiecībā uz datubāzēm Apvienotajā Karalistē.

B. ATTIECĪGIE IZSTĀŠANĀS LĪGUMA NOTEIKUMI PAR ATDALĪŠANOS

Izstāšanās līguma 58. pantā noteikts, ka pastāvošo *sui generis* datubāzu tiesību aizsardzība Apvienotajā Karalistē un Eiropas Savienībā pēc pārejas perioda turpināsies.

1. *SUI GENERIS* DATUBĀZU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS TURPINĀŠANĀS APVIENOTAJĀ KARALISTĒ

Izstāšanās līguma 58. panta 1. punkts nosaka, ka pirms pārejas perioda beigām saskaņā ar Direktīvas 96/9/EK 7. pantu radušos tiesību attiecībā uz datubāzi Apvienotajā Karalistē īpašniekam ir jāpatur attiecībā uz minēto datubāzi īstenojamās intelektuālā īpašuma tiesības Apvienotajā Karalistē saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību normām, kuras nodrošina tāda paša līmeņa aizsardzību, kāda paredzēta Direktīvā 96/9/EK, ar nosacījumu, ka minēto tiesību īpašnieks turpina atbilst minētās direktīvas 11. panta prasībām. Minēto tiesību aizsardzības periodam saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību normām jābūt

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/9/EK (1996. gada 11. marts) par datubāzu tiesisko aizsardzību (OV L 77, 27.3.1996., 20. lpp.).

¹⁸ Par datubāzēm, kuras bijušas aizsargātas pirms pārejas perioda beigām, sk. šā paziņojuma B daļā.

vismaz vienādam ar atlikušo aizsardzības periodu saskaņā ar Direktīvas 96/9/EK 10. pantu.

2. *SUI GENERIS* DATUBĀZU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS TURPINĀŠANĀS EIROPAS SAVIENĪBĀ

Izstāšanās līguma 58. panta 2. punkts nosaka, ka tālāk uzskaitītās personas un uzņēmumi ir uzskatāmi par Direktīvas 96/9/EK 11. pantam atbilstošiem un tādā kārtā var paturēt savas *sui generis* datubāzes tiesības:

- a) Apvienotās Karalistes piederīgie;
- b) fiziskas personas, kuru parastā dzīvesvieta ir Apvienotajā Karalistē;
- c) Apvienotajā Karalistē iedibināti uzņēmumi, ar nosacījumu, ka tad, ja tādām uzņēmumiem Apvienotajā Karalistē ir tikai juridiskā adrese, tā darbības ir faktiski un pastāvīgi saistītas ar Apvienotās Karalistes vai kādas dalībvalsts ekonomiku.

ES noteikumiem par digitālo vienoto tirgu veltītajā Komisijas vietnē (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/copyright>) ir informācija par Savienības tiesību aktiem, kuri attiecas uz autortiesībām un blakustiesībām. Šīs vietnes vajadzības gadījumā tiks atjauninātas ar papildu informāciju.

Eiropas Komisijas
Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģijas ģenerāldirektorāts